

לכרמא לא תקריב".

איתביה רב יימר לרב כהנא ממה ששנינו
בברייתא: עובד כוכבים שהביא ענבים לגת
בסליו,

ובדודורין, גיגיות קטנות, אף על פי שהיין
מזלף עליהן — מותר.

וקשה על רב כהנא האוסר.

אמר ליה רב כהנא לרב יימר: הביא
קאמרת? ! הברייתא שהקשית ממנה מדברת
בדיעבד אם הביא —

אף אני לא אסרתי בדיעבד, אנא לכתחילה

קאמינא, אני אמרתי להחמיר לכתחילה,
משום הרחקה מאיסור יין נסך.

ההוא אתרוגא, היה מעשה באתרוג דנפל
לחביתא דהמרא, שנפל לתוך חבית יין.
אידרי, הזדרז עובד כוכבים, ושקליה ותפסו
שלא ישקע בתחתית החבית.

ורב אשי היה שם בשעת מעשה. אמר לחו
רב אשי לאנשים שהיו שם: נקטוה לידיה,
תפסו את ידו, כי היכי דלא לשכשיך ביה,
באופן שלא ינענע את היין בהוציאו את
האתרוג, כי אז ייאסר היין בהנאה.

ואל תתנו לו להוציא את ידו מתוך החבית,
כי הגוי ישכשך⁽¹³⁸⁾ בהוציאו, על אף שאנו

בעת היותם בסלים לפני שפיכתם לגת — מכל
מקום, יתכן שיש להחמיר משום: לך לך אמרין
נזירא וכולי.

ועיין בראשונים המבארים שלא תהיה סתירה
מסוגיא זו על הסוגיא בפרק השוכר [עב ב].
ד. הרשב"ם בתוס', גם כן מפרש שמזלף יין
על הענבים בתוך הסלים, והחשש הוא שמא יגע
בו הגוי —
אלא שהספק הוא אם נקרא יין ליאסר בנגיעה
או לא.

ולדבריו, לא דנה הגמרא על השכיפה לתוך
הגת. ראה בתוס'.

וכן עיין בתוס' מה שמבאר הרשב"ם ההבדל
בין הלכה זו להמבואר לקמן [ס ב סא א].
וראה עוד קושיות התוס' על שיטתו.

ולכל השיטות, אין כאן איסור גמור, אלא
חומרא והרחקה מפני חומר איסור יין נסך, כמו
שמבואר בגמרא.

138. רש"י מפרש: כדי שלא ישכשך ויאסר
בהנאה.

שמדובר שהיין שבגת התחיל להימשך, אלא
שהחשש הוא שמא יזרוק הגוי את הענבים
לגת —

וצדדי הספק הם: אם אסור, כמו שנאסר
מזיגת הגוי מחשש שמא יגע. ומאידך, יש לומר,
שאינו דומה למזיגה, כיון שבמזיגה מדקדק הגוי
למזגו כראוי כדי שיהא ראוי לשתייה, לכן יש
לחשוש שמא יגע, בניגוד להולכת ענבים
שזורקם לגת בלי דקדוק כראוי.

ולפי פירוש זה — אם לא יזרקם לגת, אלא
יוליכום עד לגת — מותר.

ג. הר"ן בשם הראב"ד מפרש: אין המדובר
בחשש היין שבגת, אלא החשש הוא על היין
הזב מן הענבים בתוך סלים וגיגיות שאינם
מנוקבים.

והטעם לחשוש הוא: שמא יגע הגוי באותו
היין בעת ששופך מן הסלים אל הגת.

ועל אף שלמדנו [בתחילת הסוגיא] שאינו
נקרא יין אף למשנה האחרונה עד שיתחיל
להימשך בגת אחרי תחילת דריכתם, ולא בעת
הכנסת ענבים לגת, וכל שכן שאינו נקרא יין

מחזיקין בידו.

אלא, ציווה אותם לשפוך לתוך כלי את היין מהחבית, עד מקום שידו שם. **וברצוה**, הטו את החבית על צידה, בעוד שאתם מחזיקין את ידו, **עד דשייפא**, שירוק היין לכלי אחר. ורק כאשר יעשו כן, לא ייאסר היין בהנאה.

ועתה הגמרא דנה בגוי שאסר יין של ישראל בהנאה, אם מותר לקחת מהגוי דמי הנזק שהזיק את היין.

אמר רב אשי: האי עובד כוכבים, דנסכיה לחמרא דישראל, שניסך יין ישראל בכוונה⁽¹³⁹⁾, ואסרו באיסור הנאה —

אף על גב דלזבוניה לעובד כוכבים אהרינא, למכרו לגוי אחר, **אסור**, מכל מקום, שרי ליה, מותר לו לישראל, **למישקל דמיה**, לקחת דמי היין **מהחוא עובד כוכבים**, מגוי זה שאסרו.

מאי טעמא? הואיל ואין זה בגדר מכר, ואינו נהנה מדמי יין נסך, אלא, **מיקלא קלייה**, הגוי שרפו, כלומר, אומר לו לגוי: שפכת את ייני, ואבדת אותו ממני, והנני לוקח ממך את שווי לפני שקלקלת אותו, ואז לא היה אסור בהנאה.

אמר רב אשי: מנא אמינא לה, מנין

ונחזור לשיטת רש"י.

לכאורה קשה: ומה בכך אם יחזיקו את ידו בתוך היין, הרי שיכשך בהם ידו בהכניסו את ידו. ומבארים התוס': בהכנסת ידו, על אף ידיעתו שהוא יין, אין ההכנסה חשובה שיכשוך לאסרו בהנאה, מפני שהיה טרוד ליקח אתרוגו שלא ייטנף ביין. וכדעת חכמים [נז א] במדד את היין ביד, שאינו אסור בהנאה. ואילו במדד את היין התירו חכמים אף בהוצאת היד, כי הוא עדיין טרוד במדידה, שאף בסוף המדידה נותן לבו על מדידתו אם מדד יפה. אבל בהוצאת אתרוג אינו טרוד כל כך. לפיכך הוצרכו לתופסו בידו כדי שלא ישכשך.

139. בכמה גירסאות לא גרסינן "בכוונה".

הראב"ד בפירושו, וכן משמע בתוס' וכן מדייק **המאירי** בדברי **הרמב"ם** [פרק י"ג מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"ח] ועוד **ראשונים** כתבו: דוקא במזיק במזיד בכוונה — מותר ליקח ממנו דמי הזיקו, מפני שבישראל המנסך יין של ישראל במזיד חייב לשלם נזקו, כמו ששינונו במסכת גיטין [גב ב] לכן מותר

וכתבו **הראשונים**, שרש"י סובר, שכל נגיעה על ידי שכשוך, אפילו שלא בכוונה ניסוך, ואפילו נגיעה באמצעות מקל וכדומה — אוסרת אפילו בהנאה. ואם לא שכשך — היין אסור בשתיה ומותר בהנאה.

הילכך, אמר רב אשי שיתפסו בידו כדי שלא ישכשך.

ועין בחידושי **רמב"ן** ובעוד **ראשונים** החולקים על שיטת רש"י, וסוברים, שאינו תלוי בשכשוך, ותלוי רק באם כיוון לנסך או לא. וכיון שהגוי לא התכוון לנסך, אלא לתפוס את האתרוג, הוי מגעו שלא בכוונה. על כן, ציווה רב אשי להחזיק בידו כדי שלא יעשה מעשה המוכיח שהוא מתכוין לנסך.

וכתב הרמב"ן, שזה הטעם שהשמיט הר"ף הלכה זו, הואיל והר"ף פסק כמו המעשה דמחזוא [נז ב] שמגע בלא כוונה אוסר בהנאה. ועוד כתב הרמב"ן, שלא היה לו להר"ף להשמיט הלכה זו אף לפי שיטתו, מפני שיתכן שהגוי שלח ידו בחושבו שיתפוס את האתרוג קודם שיפול לתוך היין, ונמצא שאין לו כוונה אפילו לנגוע.

ההוכחה לדין שאמרתי?

ההיזק (140).

עוד עובדא בענין גוי שנגע בין בחבית.

ההיא חביתא דחמרא, היתה חבית יין, דאישתקיל לברזא, שנפל ממנה הברז שבו יוצא היין, וכיון שכך, נעשה נקב בחבית והיין התחיל לישפך לאיבוד. אתא עובד כוכבים, הגיע גוי, אידרי אנח ידיה עילויה, הזדרזו וסתם את החור בידיו, ומנע את שפיכת היין.

והשאלה באה לפני רב פפא, מה דינו של היין הנשאר בחבית, והגמרא מביאה שתי לשונות בפסקו של רב פפא.

אמר רב פפא: כל דלהדי ברזא חמרא, הקילוח הסמוך לנקב, אסיר בשתיה,

ואינו אסור בהנאה, כיון שלא שיכשך, שהרי לא הכניס ידו לנקב הצר.

דתניא, שנינו בבבלי: עובד כוכבים שנסך יינו של ישראל אף שלא בפני עבודת כוכבים, וכל שכן אם נסך לפני אליל, היין אסור. אלו הם דברי חכמים.

ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא — מתירין בהנאה.

משום שני דברים. אחד, מפני שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים. ואחד, מפני שאומר לו, הישראל להגוי: לאו כל הימנך, אין לך זכות, שתאסור ייני לאונסי, על כרחי.

ועל אף שלא נפסקה ההלכה כמוהם, ואנו פוסקים כחכמים שהיין אסור בהנאה, ואסור למכרו לגוי אחר, מכל מקום, נקבל דבריהם לכל הפחות שמותר להיפרע מאותו הגוי, משום שהישראל אומר לגוי "לאו כל הימנך שתאסור ייני לאונסי", ושלם לי את תשלומי

ליקח גם מגוי —

אבל אם ניסך בשוגג, שבישראל פטור מעיקר הדין מפני שההיזק אינו ניכר, למאן דאמר הסובר כן — כשיפרע מן הגוי לא יראה כדמי נזקו, אלא כדמי מכירה.

ויש ראשונים, ודעתם מובאת בספר תורת הבית להרשב"א [בית ה שער ב] ובחידושי הריטב"א, הסוברים, שאין ראייה ממה שאמרה הגמרא "בכוונה", כי רב אשי בא לאפוקי אם נגע שלא בכוונה, שאז אינו אסור בהנאה, משום שמגע גוי שלא בכוונה אינו אסור בהנאה.

ועיין בהערה הבאה, דעת הראשונים הסוברים שרב אשי מדבר בנסך ממש לעבודת כוכבים.

140. כן פירש רש"י.

והראשונים מאריכים לבאר את הסוגיא, וחולקים על רש"י, ונביא מקצת דבריהם: נראה מדברי רש"י, שרבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירה מתירין לגמרי בהנאה יין שנסכו הגוי בעל כרחך של ישראל, ומתירים למכרו לגוי.

וקשה לומר כן. איך לא הוזכר דעתם בכל מסכת עבודת כוכבים?

ועוד קשה: מנא ליה לרב אשי לומר שחכמים מודים שמותר ליקח דמים מהגוי שנסך, הלא בהחלט יתכן שחכמים אוסרים, כשם שאוסרים למכור לגוי אחר. ואם רב אשי אמר כן מסברתו, מכל מקום, למה אמר "מנא אמינא לה", הלא מהברייתא אין שום הוכחה?